Приморською мевою над суворим Балтом росла молоденька Рогніда, донька Рогволодова. Як хвиля морська, вільна, як ранок весняний, приваблива. Як справжня норманка — не знаючи над собою жодного пана. Бо і сам батько Рогволод, вікінг вільний, сміливий, пишався донькою-красунею. Радів, бачачи Рогніду свою нескротною, як море.

— Варязька кров! — всміхався з-під сивого вуса. І сам доньку навчав оштепом володіти, мечем шермувати, у бурю-хуртовину на морі власноручно плахтою-парусом кермувати, без страху, твердо і справно мореплавцям розкази давати.

— Хто дістане за жінку Рогніду мою, — всміхався Рогволод, — дістане бойового товариша-друга, дорадника розумного. На княгиню, володарку Рогна моя вродилася, не тільки на матір княжого роду, господиню вродливу.

І недосяжною, як небесна зоря, видалася юнацтву Рогніда. Тільки мріяли про неї, слухаючи співів, що ними скальди1 Рогніду величали.

Таж високо верховіття дубів до неба підноситься, а й з них листя паде на землю....

Високо попід небом хмари пливуть, таж на землю дрібним дощем проливаються...

За самого бога Одіна радий би посватати свою доньку Рогволод. Таж видно, пиха вікінгова богів уразила.

І недовго з-під срібного вуса всміхався Рогволод. Тяжка година прийшла на грізного вікінга. Ще тяжча на Рогніду його молоду.

Прудкіше за вихора-бурю впав на Рогволода київський князь Володимир. Вдарив, грізніший, як громи небесні. Не на хвилях-бо морських — сухоніж, на твердій землі довелось битися вікінгові.

Статечно бились богатирі північні. Як Top2, кресав молотом бойовим смерть Рогволод.

Таж пробила година вікінгова. Виповнилась доля Рогволодова. Так вирішила доля богів...

Унівець пішла, димом розвіялася слава Рогволодова. Рогніду ж молоденьку, що впала в око Володимирові, за дружину взяв князь київський, ласку бранці переможеній показуючи. Міг би просто, як невільниці, ій розказати, щоб на порозі одрини3 його чекала на волю переможця свого й пана, вогню хатнього вкупі не розпаливши, вина посвятного не розділивши, косу розплетену вином з олією не покропивши.

Гучне та веселе було весілля у стольному Києві. Таж Рогніді тризною поминальною воно уявлялось.

Чом не дали їй боги до Валгали4 з бійцями-героями увійти! Радніш, як на київському престолі сидіти, випливла б у море широке Рогніда на похоронному тому кораблі, що тіло вождя-вікінга на вічність везе. Самітний, без мореплавців-гребців, без керманича, з оком вірним, недрімним. Тільки-бо дружина вірна або донька-сирітка сміють у останню путь з мертвим вікінгом пуститись, щоб нею до живих більш ніколи не повернутись. Синам-бо не літь на смерть від власної руки йти, коли можуть впасти в почесному бою, за рід свій, за славу, за край...

Тільки вдові або доньці-сиротині належиться в широкому морі ложе мертвого підпалити, і собі серце мечем пробити й у вогні болісті своєї згоріти.

Таж не судилась Рогніді ця слава путі останньої. Самоцвітами-перлами замість сліз прибрана, мусила на столуванню славному княгинею сидіти. Меди-вина пити, лебедя білого перша "порушити", пісень весільних слухати...І не був би їй нелюбом Володимир. Все-бо мав київський князь: з обличчя ясний, мов те сонце радісне, зростом мов тополя високий, стрункий. Брови соболині, очі соколині.

Таж коли б не "з розказу" любити його! Коли б не як здобич узяв він Рогніду, а як нагороду за славу бойову здобув горду норманку!

І очей не підводить на князя-дружину Рогніда. Ворог він їй. І таким на все залишиться. Сила й кригу на півночі дикій проломить. Але квіттям весняним криги студеної не вкриє! І коли надійшла та хвилина, що по давньому звичаю молода мужа свого має роззути — затялась Рогніда. Лише кинула їддю отрути напоєні слова:

— Не літь ми, князівні, роззувати сина Малуші-рабині! Не літь ми роззути рабинича!

Аж зблідли присутні, що смерті не раз і не два просто в очі дивилися.

Володимир же тільки очима блиснув. Рухом руки звелів вийти всім до останнього отрока-постельника. Сам на сам з княгинею молодою лишився. І така принадна йому непокірливою гордістю своєю Рогніда, як жодна красуня слухняна ще досі не була. Тільки ніч знала, що між подружжям сталося. Але до "дому жіночого", жінок-конкубін та бранок-красунь, що на втіху княжу з найдальших країн привозили, Рогніда не увійшла.

На Стугну-ріку, де городище Васильків, коло Києва стольного відвезено Рогніду. Не схотіла з собою брати ні дівчат покойових, ні мамок та няньок, як було у звичаю. Тільки старих своїх слуг, що з батьківського дому ще лишились, собі попрохала.

— Сама хочу бути! — з князем-дружиною розлучилась. — Най жалобу по батькові в самоті відбуду. Велика жалоба моя багато місця потребує.

І розтиснулись Рогнідині уста. Ані слова, ні нарікання, жіночим звичаєм, з уст не зірвалось. Ані луки зелені васильківські, ні тихі левади, ні пагорок Перунів, що божище Перунове над краєм підносив, не бачили сліз Рогніди-норманки. Аж Стугна-річка дивувалась. Вона-бо стільки сліз дівочих у безвість змила! Не одно і не два тіл дівочих у хвилях своїх похоронила.. Гей! Хто як річка знає горе дівочого серця, сльози жіночі та болість кохання, зломленого безжальною долею!..

Тільки мовчки ходила, самотня, над Стугною Рогніда з обличчям байдужо-спокійним, як у мерців, що для них марнотою є все поземське.

— Застогни, заплач, — радила річка тихенько. — В стогоні-бо життя озивається. І в болісті є сила життєва... А в мовчанні.. як в пустині, лише смерть.

Таж серце норманське за камінь певніше, за скелі твердіше, за пустиню палкіше у завзятості своїй. Його не примовиш, не прихилиш, не зм'якшиш...

І заплакала стогоном, стогнучи, доти тиха річка. З тої доби Стугною її зовуть. Дівчата ж васильківські вночі уникають над берегом Стугни іти. Хто ж, не знаючи, із Стугни нап'ється, сумом серце своє наллє. І понесе його життєвою дорогою, як келих тяжкий, що ледве двигати можна.

---

1. С к а л ь д и — скандінавські співаки-кобзарі (прим. автора)

2. Т о р — бог грому і блискавки (прим. автора)

3. О д р и н а — спальня, староукраїнське слово (прим. автора)

4. В а л г а л а — норманський рай (прим. автора)